

شماره چاپ: ۱۷۱۲

شماره ثبت: ۶۸۷

دوره دهم - سال چهارم

تاریخ چاپ: ۱۳۹۸/۹/۱۸

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور

۲۶. بخش آب

معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفتر مطالعات زیربنایی

کد موضوعی: ۲۵۰
شماره مسلسل: ۱۶۸۱۵
دی‌ماه ۱۳۹۸

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده.....
۱	مقدمه.....
۲	۱. تصویر کلان بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹.....
۳	۲. اسناد بالادستی در بخش آب مرتبط با بودجه‌های سالیانه.....
۵	۳. تبصره‌های مهم لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ مرتبط با بخش آب.....
۶	۴. بررسی اعتبارات و ظرفیت‌های بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹.....
۶	۴-۱. اعتبارات فصل منابع آب.....
۸	۴-۲. اعتبارات فصل آب و فاضلاب.....
۹	۵. عملکرد اعتبارات بخش آب در ۹ ماهه اول سال ۱۳۹۸.....
۱۰	۶. بررسی اعتبارات شرکت‌ها و دستگاه‌های مرتبط با بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹.....
۱۰	۶-۱. اعتبارات شرکت‌های آب منطقه‌ای.....
۱۲	۶-۲. اعتبارات شرکت‌های آب و فاضلاب.....
۱۵	۷. اظهار نظر کارشناسی و پیشنهادها.....
۲۰	پیشنهادها.....
۲۳	نتیجه‌گیری.....
۲۴	منابع و مآخذ.....

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور ۲۶. بخش آب

چکیده

فصول مربوط به بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹، مشابه سایر بودجه‌های سنواتی، فصل منابع آب (از امور اقتصادی) و فصل آب و فاضلاب (از امور مسکن، عمران شهری و روستایی) است. مجموع اعتبارات فصول مذکور در لایحه معادل ۱۰۷،۳۶۱،۷۴ میلیون ریال است. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای فصل منابع آب و فصل آب و فاضلاب نسبت به رقم مصوب قانون بودجه سال ۱۳۹۸ به ترتیب معادل $\frac{4}{3}$ و $\frac{3}{2}$ - درصد تغییر داشته‌اند. همچنین در این لایحه مبلغ ۳۵۰ میلیون یورو از منابع صندوق توسعه ملی به طرح‌های بخش آب و آب و فاضلاب برای طرح‌های آبیاری تحت فشار و نوین (۱۵۰ میلیون یورو)، طرح‌های آبرسانی روستایی و عشایری و توسعه شبکه‌های آن (۱۵۰ میلیون یورو) و پایداری و ارتقای کیفی آب شرب شهرهای پرتنش (۵۰ میلیون یورو) در نظر گرفته شده است. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ اعتبارات مربوط به برنامه مهندسی رودخانه‌ها و سواحل، برنامه توسعه منابع آب در حوزه‌های آبریز رودخانه‌های مرزی و مشترک و همچنین خرید تضمینی آب استحصالی و پساب تصفیه شده از بخش غیردولتی (از محل پرداختی دولت به بخش آب (یارانه) به دلیل مابه‌التفاوت قیمت فروش و قیمت تمام شده آب) نسبتاً افزایش چشمگیری داشته است. از نکات مهم و قابل توجه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ مرتبط با بخش آب می‌توان به گام مثبت و قابل تأیید در جهت برقراری مجدد حق‌النظاره منابع آب زیرزمینی، لزوم توجه به اثربخشی طرح‌های آبیاری تحت فشار و نوین در صرفه‌جویی واقعی آب و همچنین حجم طرح‌های آبیاری تحت فشار معطل تأمین آب در تخصیص اعتبارات مربوطه، لزوم شفافیت در عملکرد اعتبارات تخصیص یافته سال‌های قبل برای برنامه توسعه منابع آب در حوزه‌های آبریز رودخانه‌های مرزی و مشترک و همچنین لزوم تأمین اعتبارات مطمئن و قابل حصول برای ابزارهای اندازه‌گیری و کنتورهای هوشمند در طرح‌های آبیاری تحت فشار و نوین اشاره کرد.

مقدمه

بودجه‌ریزی سالیانه دارای جهت‌گیری‌های زمانی مشخص بوده و به‌عنوان گامی است که گام‌های سال بعد را مشخص می‌کند. بودجه می‌تواند سالیانه رابطه تنگاتنگی با برنامه‌های توسعه پنج‌ساله دارد و

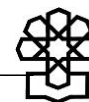
حُسن تدوین آن، برآورد اهداف برنامه‌های توسعه پنج‌ساله را به‌دنبال خواهد داشت. وقوع کم‌آبی‌ها و خشکسالی‌های متعدد در سال‌های اخیر یا به عبارتی دیگر بحران آب از یک طرف و همچنین کمبود اعتبارات با توجه به شرایط نامناسب اقتصادی کشور از طرف دیگر، باعث شده است که حساسیت بودجه‌ریزی برای بخش آب مضاعف شود.

معمولاً بخش آب (شامل فصل منابع آب و فصل آب و فاضلاب) در قوانین بودجه سنواتی نسبت به بسیاری از فصول از اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای بالایی برخوردار است که این امر به دلیل حجم بالای سرمایه مورد نیاز برای طرح‌های این بخش است. در این گزارش تصویر بخش آب از جهات مختلف در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ ارائه و اعتبارات هزینه‌ای و تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای مندرج در لایحه با ارقام متناظر مصوب سال ۱۳۹۸ مقایسه می‌شود. بعد از آن بررسی کارشناسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ از مناظر مختلف در بخش آب و پیشنهادهای اصلاحی و جدید مرتبط با بخش آب انجام می‌گیرد و در انتها نیز نتیجه‌گیری ارائه می‌شود.

۱. تصویر کلان بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹

فصول مرتبط با بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹، فصل منابع آب (ذیل امور اقتصادی) و فصل آب و فاضلاب (ذیل امور مسکن، عمران شهری و روستایی) است. جدول ۱ اعتبارات هزینه‌ای و تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای فصول مختلف امور اقتصادی و فصل آب و فاضلاب از امور مسکن، عمران شهری و روستایی را در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ و قانون بودجه سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهد. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ در امور اقتصادی، فصل منابع آب بعد از فصل حمل‌ونقل از بیش‌ترین اعتبار تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای معادل ۵۱،۴۹۱،۱۰۷ میلیون ریال برخوردار است. با لحاظ اعتبارات فصل آب و فاضلاب، اعتبارات کل بخش آب در لایحه سال ۱۳۹۹ برابر با ۷۴،۳۶۱،۱۰۷ میلیون ریال خواهد بود.

همان‌طور که جدول ۱ نشان می‌دهد، اعتبارات هزینه‌ای و تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای فصل منابع آب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ نسبت به رقم مصوب در قانون بودجه سال ۱۳۹۸ به‌ترتیب ۱۰۰- و ۴/۲ درصد تغییر داشته است. تغییر رقم مذکور برای اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای فصل آب و فاضلاب ۳/۲- درصد است. شایان ذکر است که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ برای اعتبارات هزینه‌ای فصل آب و فاضلاب، اعتباری لحاظ نشده است. همچنین در لایحه بودجه از محل یارانه‌ها برای اعتبارات هزینه‌ای فصل منابع آب، اعتباری معادل ۱۱،۲۰۰،۰۰۰ میلیون ریال لحاظ شده است.

جدول ۱. اعتبارات هزینه‌ای و تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای امور اقتصادی (میلیون ریال)

شماره طبقه‌بندی	عنوان	هزینه‌های			تملك‌دارایی‌های سرمایه‌ای		
		مصوب ۱۳۹۸	بر آورد ۱۳۹۹	درصد تغییر	مصوب ۱۳۹۸	بر آورد ۱۳۹۹	درصد تغییر
۱۳۰۱۰۰۰۰۰۰	فصل انرژی	۴,۲۱۳,۲۰۹	۵,۸۴۷,۰۰۸	۳۸/۸	۱۲,۱۱۹,۸۱۲	۱۲,۶۴۲,۳۳۲	۴/۳
۱۳۰۲۰۰۰۰۰۰	فصل ارتباطات و فناوری اطلاعات	۶,۲۴۳,۱۰۴	۸,۵۰۵,۹۱۰	۳۶/۲	۳۰,۴۰۵,۲۹۰	۳۲,۵۹۱,۴۵۶	۷/۲
۱۳۰۳۰۰۰۰۰۰	فصل حمل‌ونقل	۴,۸۷۴,۰۲۵	۵,۵۰۶,۷۰۴	۱۳	۸۳,۲۹۱,۴۲۳	۱۱۲,۶۷۴,۴۰۱	۳۵/۳
۱۳۰۴۰۰۰۰۰۰	فصل صنعت و معدن	۴,۵۰۴,۵۷۴	۶,۶۲۸,۵۸۶	۴۷/۲	۱۱,۷۹۳,۸۸۴	۱۵,۲۲۸,۴۲۶	۲۹/۱
۱۳۰۵۰۰۰۰۰۰	فصل بازرگانی	۱۳,۲۸۷,۳۷۴	۱۹,۶۸۲,۰۰۴	۴۸/۱	۴,۸۴۴,۰۰۰	۱,۰۲۶,۹۰۰	-۷۸/۸
۱۳۰۶۰۰۰۰۰۰	فصل کشاورزی و منابع طبیعی	۱۲,۵۵۹,۷۵۰	۱۵,۲۵۰,۱۷۱	۲۱/۴	۲۵,۲۳۶,۷۹۹	۲۴,۰۲۷,۲۳۱	-۴/۸
۱۳۰۷۰۰۰۰۰۰	فصل منابع آب	۴,۱۰۰,۰۰۰	۰	-۱۰۰	۴۹,۳۹۴,۱۲۷	۵۱,۴۹۱,۱۰۷	۴/۲
۱۳۰۸۰۰۰۰۰۰	فصل روابط کار	۱,۵۵۴,۹۶۸	۱,۹۱۱,۶۴۲	۲۲/۹	۲۰,۰۰۰	۱۳,۳۶۰	-۳۳/۲
۱۳۰۹۰۰۰۰۰۰	فصل تعاون	۱,۱۷۱,۵۰۵	۱,۴۱۶,۵۲۲	۲۰/۹	۰	۰	-
۱۳۱۰۰۰۰۰۰۰	فصل تحقیق و توسعه در امور اقتصادی	۹,۴۳۵,۵۵۷	۱۴,۷۵۱,۸۳۱	۵۶/۳	۱,۵۱۳,۶۴۸	۱,۴۶۵,۹۲۲	-۳/۲
۱۵۰۳۰۰۰۰۰۰	فصل آب و فاضلاب	۰	۰	-	۲۳,۶۱۸,۶۰۰	۲۲,۸۷۰,۰۰۰	-۳/۲

مأخذ: لایحه بودجه سال ۱۳۹۹.

۲. اسناد بالادستی در بخش آب مرتبط با بودجه‌های سالیانه

احکام مرتبط و مهم قانون برنامه ششم توسعه به‌عنوان مهم‌ترین سند بالادستی موجود جاری کشور، مرتبط با لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ در بخش آب، به‌شرح زیر است (قانون برنامه ششم توسعه). تحلیل کارشناسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ براساس احکام مهم قانون برنامه ششم توسعه در بخش‌های بعدی گزارش ارائه خواهد شد.

ماده (۳۵)

دولت مکلف است به‌منظور مقابله با بحران کم‌آبی، رهاسازی حق‌آبه‌های زیست‌محیطی برای پایداری سرزمین، پایداری و افزایش تولید در بخش کشاورزی، تعادل‌بخشی به سفره‌های زیرزمینی و ارتقای بهره‌وری و جبران تراز آب، به‌میزانی که در سال پایانی اجرای قانون برنامه ۱۱ میلیارد مترمکعب شود، اقدامات زیر را به‌عمل آورد:

(ب) توسعه روش‌های آبیاری نوین، اجرای عملیات آب و خاک (سازه‌ای و غیرسازه‌ای)، توسعه

آب‌بندها و سامانه (سیستم)های سطوح آبخیز حداقل به میزان ۶۰۰ هزار هکتار در سال. تبصره - برای توسعه روش‌های آبیاری نوین حداقل هشتادوپنج درصد (۸۵٪) هزینه‌ها به‌عنوان کمک بلاعوض توسط دولت در قالب بودجه سالانه تأمین و پرداخت می‌شود. (ح) نصب کنتور هوشمند و حجمی آب با اعطای تسهیلات از وجوه اداره شده بر روی چاه‌های دارای پروانه بهره‌برداری تا پایان اجرای قانون برنامه. (خ) استفاده از آب استحصالی سدها، با اولویت تأمین آب شرب مورد نیاز در حوضه آبریز محل استقرار سد. (ر) دولت موظف است تا پایان سال اول اجرای قانون برنامه طرح الگوی کشت را برای تمامی نقاط کشور تعریف نموده و در طی سال‌های اجرای این قانون به مورد اجرا گذارد. وزارت نیرو موظف است تخصیص آب را مطابق طرح الگوی کشت در اختیار کشاورزان قرار دهد.

ماده (۳۶)

الف) دولت مکلف است اقدامات لازم را با رعایت سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی در جهت اصلاح نظام بهره‌برداری آب آشامیدنی، بهره‌وری استحصال و بهره‌وری مصرف آن را حداقل معادل سی درصد (۳۰٪) ارتقا دهد و نیز حداقل سی درصد (۳۰٪) آب آشامیدنی مناطق جنوبی کشور را از طریق شیرین کردن آب دریا تا پایان اجرای قانون برنامه تأمین نماید. تبصره - وزارت نیرو موظف است تا پایان اجرای قانون برنامه تمهیدات لازم را جهت تأمین، طراحی و ساخت حداقل معادل هفتاد درصد (۷۰٪) آب شیرین‌کن‌های مورد نیاز در شهرهای حوزه خلیج فارس و دریای عمان را از جمله از طریق خرید تضمینی آب شیرین شده و نیز مدیریت هوشمند و تجمیع خرید آب شیرین‌کن از طریق انتقال فناوری به داخل انجام دهد. مدیریت انتقال فناوری از طریق جهاد دانشگاهی، دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی و شرکت‌های دانش‌بنیان انجام می‌شود.

ماده (۳۷)

دولت مکلف است تمهیدات لازم را با استفاده از انواع روش‌ها از جمله سازوکارهای ذیل تا پایان اجرای قانون برنامه، علاوه بر وضع موجود جهت افزایش حداقل بیست‌وپنج درصد (۲۵٪) پوشش شبکه فاضلاب شهری کشور را فراهم نماید. الف) استفاده از سرمایه‌گذاری بخش خصوصی داخلی و خارجی و سازمان‌های بین‌المللی در ازای واگذاری پساب استحصالی. ب) استفاده از منابع حاصل از فروش پساب فاضلاب جهت توسعه و تکمیل طرح‌های فاضلاب شهری با پیش‌بینی منابع و مصارف آن در قانون بودجه سنواتی.

۳. تبصره‌های مهم لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ مرتبط با بخش آب

ظرفیت‌ها و احکام مهم مرتبط با بخش آب در تبصره‌های ماده‌واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ به شرح زیر است:

- بند «و» تبصره «۱» - تهاتر بدهی‌های دولت به اشخاص به صورت تحویل نفت با قیمت منطقه‌ای یا بورس انرژی تا سقف ۴۰۰ هزار میلیارد ریال،
- تبصره «۲» - تهاتر بدهی دولت به بخش‌های خصوصی و تعاونی و نهادهای عمومی غیردولتی از محل واگذاری اموال و دارایی‌های متعلق به دولت و مؤسسات و شرکت‌های دولتی در سقف ۵۷۵۰ میلیارد ریال،
- تبصره «۳» - بند «الف» - مجوز استفاده از تسهیلات مالی خارجی (فاینانس) تا سقف ۳۰ میلیارد دلار،
- تبصره «۳» - بند «ب» - مجوز اخذ یا تضمین تسهیلات مالی و اعتباری یا کمک‌های بلاعوض خارجی تا سقف ۵ میلیارد دلار،
- تبصره «۳» - بند «ج» - مجوز هزینه‌کرد ردیف‌های ریالی نظیر وام بانک‌های بین‌المللی،
- تبصره «۴» - بند «ه» - برداشت از منابع سال ۱۳۹۹ صندوق توسعه ملی به صورت تسهیلات ارزی با تضمین دولت تا سقف ۳۵۰ میلیون یورو برای طرح‌های آبیاری تحت فشار و نوین، طرح‌های آبرسانی روستایی و عشایری و توسعه شبکه‌های آن و پایداری و ارتقای کیفی آب شرب شهرهای پرتنش،
- تبصره «۵» - بند «و» - مجوز انتشار اوراق تسویه خزانه تا سقف ۲۰ هزار میلیارد ریال برای تسویه جمعی - خرجی بدهی‌های قطعی دولت به اشخاص با مطالبات قطعی دولت،
- تبصره «۵» - بند «ط» - مجوز انتشار اوراق مالی اسلامی (ریالی یا ارزی) برای طرح‌های سرمایه‌گذاری وزارت نفت، وزارت صنعت، معدن و تجارت و وزارت نیرو، از طریق شرکت‌های تابعه با تضمین خودشان
- تبصره «۶» - بند «ب» - تعیین عوارض بر مصرف آب شرب شهری به میزان هر متر مکعب ۲۰۰ ریال در سقف ۹۶۵ میلیارد ریال برای اجرای طرح‌های آبرسانی روستایی (۸۰٪) و عشایری (۲۰٪)،
- تبصره «۶» - بند «م» - معافیت‌های واحدهای دولتی آموزشی از هزینه‌های آب، برق و گاز مصرفی تا سقف الگوی مصرف (مطابق دستورالعمل)،
- تبصره «۷» - بند «د» - تسویه بدهی ماده (۳۲) قانون برنامه و بودجه طرح‌های تملک‌دارایی سرمایه‌ای فصل آب وزارت نیرو با مطالبات ناشی از مابه‌التفاوت قیمت تکلیفی و قیمت تمام شده (سقف محدود نشده است)،
- تبصره «۸» - بند «الف» تأمین اعتبارات مورد نیاز اجرای بند «ب» ماده (۳۵) قانون برنامه ششم توسعه،

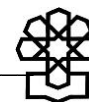
- تبصره «۸» - بند «ب» - جزء «۱» - مجوز تأمین خدمات زیربنایی طرح‌های مسکن مهر و بافت‌های فرسوده از محل منابع داخلی وزارت راه و شهرسازی یا تهاتر اراضی و املاک به قیمت کارشناسی،
- تبصره «۸» - بند «ج» تأمین هزینه‌های خرید و نصب کنتورهای حجمی و هوشمند چاه‌های آب کشاورزی مجاز از محل منابع داخلی شرکت‌های آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان و بخشی از اعتبارات طرح‌های تعادل بخشی و تغذیه مصنوعی در قالب وجوه اداره شده،
- تبصره «۸» - بند «ه» دریافت حداکثر ۲۰۰ ریال بر مترمکعب از مصرف‌کنندگان آب زیرزمینی کشاورزی براساس پروانه بهره‌برداری آنها با توجه به شرایط اقتصادی و اقلیمی مناطق مختلف کشور و هزینه آن برای تحقق اهداف برنامه‌های تعادل بخشی و بهبود بهره‌برداری آب،
- تبصره «۱۴» - جدول - تأکید بر بازگشت تمامی وجوه دریافتی از فروش آب و برق (شامل منابع سوخت نیروگاه‌ها) به صنعت آب و برق پس از تخصیص سازمان برنامه و بودجه کشور،
- تبصره «۱۸» - بند «الف» - اجرای برنامه‌های ایجاد اشتغال مولد، تثبیت اشتغال موجود، اجرای سیاست‌های بازار کار و تکمیل اجرای برنامه‌های بند «الف» تبصره «۱۸» قانون بودجه سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ کل کشور،
- تبصره «۱۹» - سازوکار «مشارکت عمومی - خصوصی» دولت با بخش خصوصی و تعاونی برای اجرای طرح‌های منتخب جدید و نیمه‌تمام (با اولویت طرح‌های نیمه‌تمام) و بهره‌برداری طرح‌ها و پروژه‌های تکمیل شده یا درحال بهره‌برداری (مجوز کسر ۱۰ درصد از اعتبارات طرح‌های تملک‌داری‌های سرمایه‌ای برای کمک به طرح‌های مشارکتی).

۴. بررسی اعتبارات و ظرفیت‌های بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹

۱-۴. اعتبارات فصل منابع آب

جدول ۳ اعتبارات برنامه‌های مختلف فصل منابع آب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ و مقایسه آن با قانون بودجه سال ۱۳۹۸ را نشان می‌دهد. در میان برنامه‌های مختلف فصل منابع آب، بیش‌ترین سهم، ابتدا مربوط به برنامه عرضه آب (۲۰,۱۷۵,۵۲۶ میلیون ریال) و سپس مربوط به برنامه تأمین آب (۱۳,۸۱۴,۰۷۶ میلیون ریال) است.

اعتبارات هزینه‌ای و تملک‌داری‌های سرمایه‌ای برنامه‌های مختلف فصل منابع آب، در مجموع، نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۸ به ترتیب ۱۰۰- و ۴/۳ درصد تغییر داشته است. از این میان فقط برنامه مهندسی رودخانه‌ها و سواحل و برنامه توسعه منابع آب در حوزه‌های آبریز رودخانه‌های مرزی و مشترک دارای رشد بوده‌اند سایر برنامه‌های ذی‌ربط کاهش اعتبار داشته‌اند. سایر نکات مهم قابل بیان

درباره ارقام فوق به شرح زیر است:

- در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹، اعتبارات هزینه‌ای مربوط به فصل منابع آب از محل‌های عمومی و اختصاصی به صفر تقلیل یافته است و این اعتبارات از محل پرداختی دولت به بخش آب (یارانه) به دلیل مابه‌التفاوت قیمت فروش و قیمت تمام شده آب برابر با ۱۱,۲۰۰,۰۰۰ میلیون ریال در نظر گرفته شده است. رقم هزینه‌ای یاد شده مربوط به وزارت نیرو- خرید تضمینی آب استحصالی و پساب تصفیه شده از بخش غیردولتی است که محل تأمین آن در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ از محل پرداختی دولت به بخش آب (یارانه) به دلیل مابه‌التفاوت قیمت فروش و قیمت تمام شده آب است،

- رشد اعتبارات مربوط به برنامه مهندسی رودخانه‌ها و سواحل چشمگیر بوده است (۷۳ درصد). علت اصلی این موضوع اهمیت این برنامه در کنترل و مهار سیل‌هاست که مصادیق آن در سیل‌های ابتدای سال ۱۳۹۸ قابل مشاهده است،

- با توجه به تخصیص اعتبارات قابل توجه برای برنامه توسعه منابع آب در حوزه‌های آبریز رودخانه‌های مرزی و مشترک از صندوق توسعه ملی در سال‌های قبل و عدم تخصیص اعتبار مربوط به این برنامه در سال‌های اخیر در ردیف‌های بودجه‌ای، تخصیص اعتبار این برنامه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ قابل توجه است. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل اعتبار مربوط به برنامه توسعه منابع آب در حوزه‌های آبریز رودخانه‌های مرزی و مشترک معادل با ۱۹,۲۹۰,۰۰۵ میلیون ریال (۸,۲۹۰,۰۰۵ میلیون ریال از ردیف اختصاصی و ۱۱,۰۰۰,۰۰۰ میلیون ریال نیز از ردیف‌های متفرقه موضوع جدول ۹ ماده واحد) لحاظ شده است،

- کاهش قابل توجه اعتبارات بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب در مقایسه با برنامه‌های عرضه و تأمین آب حاکی از بی‌توجهی متولیان بخش به راهکارهای مدیریت تقاضا و صیانت از منابع آب کشور است.

جدول ۲. اعتبارات فصل منابع آب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ و مقایسه

(میلیون ریال)

آن با اعتبار مصوب سال ۱۳۹۸

شماره طبقه‌بندی	عنوان	هزینه‌ای			تملك‌دارایی‌های سرمایه‌ای	
		مصوب سال ۱۳۹۸	برآورد سال ۱۳۹۹	درصد تغییر	مصوب سال ۱۳۹۸	برآورد سال ۱۳۹۹
۱۳۰۷۰۰۲۰۰۰	برنامه عرضه آب	۰	۰	-	۲۰,۱۷۵,۵۲۶	-۶/۴
۱۳۰۷۰۰۳۰۰۰	برنامه تأمین آب	۴,۱۰۰,۰۰۰	۰	-۱۰۰	۱۳,۸۱۴,۰۷۶	-۱۳/۷
۱۳۰۷۰۰۵۰۰۰	برنامه مهندسی رودخانه‌ها و سواحل	۰	۰	-	۳,۵۶۰,۰۰۰	۷۳
۱۳۰۷۰۰۶۰۰۰	برنامه بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب	۰	۰	-	۵,۳۹۵,۰۰۰	-۴۰
۱۳۰۷۰۰۷۰۰۰	برنامه توسعه منابع آب در حوضه‌های آبریز رودخانه‌های مرزی و مشترک	۰	۰	-	۸,۲۹۰,۰۰۵	۱۹۲۱/۸
۱۳۰۷۰۰۰۰۰۰	جمع فصل منابع آب	۴,۱۰۰,۰۰۰	۰	-۱۰۰	۵۱,۲۳۴,۶۰۷	۴/۳

مأخذ: همان.

۴-۲. اعتبارات فصل آب و فاضلاب

جدول ۳ اعتبارات برنامه‌های مختلف فصل آب و فاضلاب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ و مقایسه آن با قانون بودجه سال ۱۳۹۸ را نشان می‌دهد. در میان برنامه‌های مختلف فصل آب و فاضلاب، بیش‌ترین سهم، ابتدا مربوط به برنامه توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب (۱۴,۳۲۵,۴۰۰ میلیون ریال) و سپس مربوط به برنامه ارائه خدمات آب شهری و روستایی (۸,۵۴۴,۶۰۰ میلیون ریال) است. اعتبارات تملك‌دارایی‌های سرمایه‌ای برنامه توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب و همچنین برنامه ارائه خدمات آب شهری و روستایی نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۸ به ترتیب ۸/۸- درصد و ۸ درصد تغییر داشته‌اند که در مجموع تغییر ۳/۲- درصدی را برای کل اعتبارات این فصل رقم می‌زند. همچنین در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ تا سقف ۱۵۰ میلیون یورو از محل صندوق توسعه ملی برای طرح‌های آبرسانی روستایی و عشایری و توسعه شبکه‌های آن و همچنین تا سقف ۵۰ میلیون یورو از محل صندوق توسعه ملی برای پایداری و ارتقای کیفی آب شرب شهرهای پرتنش اختصاص داده شده است.

جدول ۳. اعتبارات فصل آب و فاضلاب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹

و مقایسه آن با اعتبار مصوب سال ۱۳۹۸ (میلیون ریال)

تملك دارایی‌های سرمایه‌ای			هزینه‌ای			عنوان	شماره طبقه‌بندی
درصد تغییر	برآورد سال ۱۳۹۹	مصوب سال ۱۳۹۸	درصد تغییر	برآورد سال ۱۳۹۹	مصوب سال ۱۳۹۸		
-۸/۸	۱۴,۳۲۵,۴۰۰	۱۵,۷۰۷,۱۷۸	-	۰	۰	برنامه توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب	۱۵۰۳۰۰۲۰۰۰
۸	۸,۵۴۴,۶۰۰	۷,۹۱۱,۴۲۲	-	۰	۰	برنامه ارائه خدمات آب شهری و روستایی	۱۵۰۳۰۰۳۰۰۰
-۳/۲	۲۲,۸۷۰,۰۰۰	۲۳,۶۱۸,۶۰۰	-	۰	۰	جمع فصل آب و فاضلاب	۱۵۰۳۰۰۰۰۰۰

مأخذ: همان.

۵. عملکرد اعتبارات بخش آب در ۹ ماهه اول سال ۱۳۹۸

جدول ۴ عملکرد اعتبارات برنامه‌های مختلف فصول منابع آب و آب و فاضلاب را در ۹ ماه اول سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهد. براساس ارقام این جدول عملکرد اعتباری برنامه‌های مختلف فصل منابع آب و همچنین برنامه‌های مختلف فصل آب و فاضلاب در حدود ۸۷ درصد بوده است. ارقام مذکور حاکی از عملکرد بودجه‌ای نسبتاً مناسب بخش آب در سال ۱۳۹۸ است. پیش‌بینی می‌شود که تا آخر سال ۱۳۹۸ کل اعتبارات مصوب، تخصیص داده شود.

جدول ۴. عملکرد اعتبارات برنامه‌های مختلف بخش آب در ۹ ماه اول سال ۱۳۹۸

(میلیون ریال)

درصد عملکرد	عملکرد ۱۳۹۸	مصوب ۱۳۹۸	عنوان
۸۷	۱۴,۷۸۲,۶۹۰	۱۶,۹۹۱,۵۹۸	ساختمان سد و شبکه‌های آبیاری و زهکشی
۸۷	۱۶,۰۰۹,۳۰۵	۱۸,۴۰۱,۵۰۰	آبرسانی به شهرهای و روستای مسیر
۸۷	۴,۵۵۶,۱۹۰	۵,۲۳۷,۰۰۰	برنامه بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب
۸۷	۳۵۶,۷۲۸	۴۱۰,۰۲۸	برنامه توسعه منابع آب در حوزه‌های آبریز رودخانه‌های مرزی و مشترک
۸۷	۱,۴۱۲,۸۸۱	۱,۶۲۴,۰۰۱	برنامه مهندسی رودخانه‌ها و سواحل
۸۷	۳۷,۱۱۷,۷۹۴	۴۲,۶۶۴,۱۲۷	جمع فصل منابع آب
۸۷	۶,۸۲۸,۸۵۰	۷,۸۴۹,۲۵۳	برنامه ارائه خدمات آب شهری و روستایی
۸۷	۱۲,۴۰۵,۴۸۷	۱۴,۲۵۹,۱۷۸	برنامه توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب
۸۷	۱۹,۲۳۴,۳۳۷	۲۲,۱۰۸,۴۳۱	جمع فصل آب و فاضلاب
۸۷	۳۹۴,۱۱۰	۴۵۳,۰۰۰	برنامه پژوهش‌های کاربردی در حوزه آب

مأخذ: وزارت نیرو، ۱۳۹۸.

۶. بررسی اعتبارات شرکت‌ها و دستگاه‌های مرتبط با بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹

۶-۱. اعتبارات شرکت‌های آب منطقه‌ای

جدول ۵ اعتبارات هزینه‌ای و تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای شرکت‌های سهامی آب منطقه‌ای و دستگاه‌های مرتبط با وزارت نیرو در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ و مقایسه آن را با قانون بودجه سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهد. در مجموع اعتبارات هزینه‌ای و تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای دستگاه‌های وابسته به بخش آب وزارت نیرو، ارائه شده در جدول ۵، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۸ به ترتیب ۶۷/۷- و ۴/۶ درصد تغییر داشته است. شایان ذکر است که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ اعتبار هزینه‌ای مربوط به خرید تضمینی آب و پساب از محل پرداختی دولت به بخش آب (یارانه) به دلیل مابه‌التفاوت قیمت فروش و قیمت تمام شده آب و معادل ۱۱,۲۰۰,۰۰۰ میلیون ریال لحاظ شده است. در سال قبل اعتبار مذکور از محل منابع عمومی و معادل ۴,۱۰۰,۰۰۰ میلیون ریال تأمین شده است.

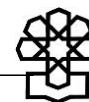
بین شرکت‌های سهامی آب منطقه‌ای بیشترین رشد اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای مربوط به شرکت سهامی آب منطقه‌ای کردستان (۲۰۷/۵ درصد) و بیشترین کاهش نیز مربوط به شرکت سهامی آب منطقه‌ای خراسان جنوبی (۴۶/۶ درصد) است. شایان ذکر است که هزینه‌های شرکت‌های سهامی آب منطقه‌ای نیز از محل فروش آب به شرکت‌های آب و فاضلاب و بخش صنعت تأمین می‌شود و لذا اعتبارات هزینه‌ای آنها نیز در لایحه برابر صفر است.

جدول ۵. اعتبارات هزینه‌ای و تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای شرکت‌های سهامی آب منطقه‌ای و

دستگاه‌های مرتبط با وزارت نیرو در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ و قانون بودجه سال ۱۳۹۸

(میلیون ریال)

ردیف	شماره طبقه‌بندی	شرکت/دستگاه	هزینه‌ای		تملك‌دارایی‌های سرمایه‌ای	
			مصوب سال ۱۳۹۸	برآورد سال ۱۳۹۹	مصوب سال ۱۳۹۸	برآورد سال ۱۳۹۹
۱	۲۹۵۰۶۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای اردبیل	-	۰	۸۷۴,۰۰۵	۷۸۵,۰۰۱
۲	۲۱۱۰۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای اصفهان	-	۰	۱,۰۳۵,۰۰۲	۸۹۰,۰۰۲
۳	۲۹۵۰۲۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای ایلام	-	۰	۷۶۵,۰۰۳	۱,۵۵۰,۰۰۱
۴	۲۱۹۵۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای آذربایجان شرقی	-	۰	۸۴۸,۰۰۴	۲,۰۳۴,۵۰۳
۵	۲۱۶۰۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای آذربایجان غربی	-	۰	۱,۲۵۴,۰۰۷	۱,۰۳۲,۰۰۴

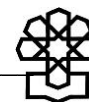
ردیف	شماره طبقه‌بندی	شرکت/دستگاه	هزینه‌ای			تملك دارایی‌های سرمایه‌ای		
			مصوب سال ۱۳۹۸	برآورد سال ۱۳۹۹	درصد تغییر	مصوب سال ۱۳۹۸	برآورد سال ۱۳۹۹	درصد تغییر
۶	۲۹۵۰۱۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای بوشهر	.	.	-	۷۴۰,۰۰۰	۶۵۸,۰۰۰	-۱۱/۱
۷	۲۱۰۰۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای تهران	.	.	-	۶۵۰,۰۰۰	۱,۲۷۵,۰۰۰	۹۶/۲
۸	۲۹۵۰۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای چهارمحال و بختیاری	.	.	-	۹۱۲,۰۰۳	۷۸۲,۰۰۳	-۱۴/۳
۹	۲۹۴۹۴۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای خراسان جنوبی	.	.	-	۲۹۰,۰۰۱	۱۵۵,۰۰۱	-۴۶/۶
۱۰	۲۱۱۵۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای خراسان رضوی	.	.	-	۲۹۵,۰۰۱	۳۸۸,۰۰۰	۳۱/۵
۱۱	۲۹۴۹۳۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای خراسان شمالی	.	.	-	۱۱۶,۰۰۲	۱۰۱,۰۰۲	-۱۲/۹
۱۲	۲۱۹۹۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای زنجان	.	.	-	۵۹۹,۰۰۰	۷۱۵,۰۰۰	۱۹/۴
۱۳	۲۹۴۹۸۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای سمنان	.	.	-	۳۲۰,۰۰۰	۲۶۰,۰۰۰	-۱۸/۸
۱۴	۲۱۳۵۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای سیستان و بلوچستان	.	.	-	۷۲۲,۱۵۸	۱,۰۶۰,۱۰۳	۴۶/۸
۱۵	۲۱۰۵۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای فارس	.	.	-	۲,۶۰۹,۵۰۴	۲,۵۲۸,۰۰۵	-۳/۱
۱۶	۲۹۴۹۶۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای قزوین	.	.	-	۴۸۰,۰۰۰	۶۶۰,۰۰۰	۳۷/۵
۱۷	۲۹۴۹۷۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای قم	.	.	-	۱۰۵,۰۰۰	۱۳۰,۰۰۰	۲۳/۸
۱۸	۲۹۵۰۳۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای کردستان	.	.	-	۱,۰۲۷,۵۰۴	۳,۱۶۰,۰۰۲	۲۰۷/۵
۱۹	۲۱۳۰۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای کرمان	.	.	-	۱,۲۴۳,۰۰۰	۱,۵۵۳,۰۰۰	۲۴/۹
۲۰	۲۱۲۵۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای کرمانشاه	.	.	-	۱,۴۵۵,۰۰۵	۲,۳۵۱,۰۰۱	۶۱/۶
۲۱	۲۹۴۹۵۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای کهگیلویه و بویراحمد	.	.	-	۱,۷۶۰,۰۰۰	۱,۴۴۰,۰۰۰	-۱۸/۲
۲۲	۲۹۵۰۵۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای گلستان	.	.	-	۱,۵۹۱,۰۰۱	۱,۹۲۸,۰۰۰	۲۱/۲

ردیف	شماره طبقه‌بندی	شرکت/دستگاه	هزینه‌های			تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	
			مصوب سال ۱۳۹۸	برآورد سال ۱۳۹۹	درصد تغییر	مصوب سال ۱۳۹۸	برآورد سال ۱۳۹۹
۲۳	۲۱۸۵۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای گیلان	.	.	-	۴۶۰,۰۰۲	۴۹۰,۰۰۲
۲۴	۲۹۴۹۲۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای لرستان	.	.	-	۱,۱۰۹,۰۰۲	۱,۲۳۵,۰۰۲
۲۵	۲۱۹۰۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای مازندران	.	.	-	۱,۶۲۵,۰۰۰	۱,۳۳۵,۰۰۰
۲۶	۲۹۴۹۹۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای مرکزی	.	.	-	۶۷۰,۰۰۱	۵۱۰,۰۰۱
۲۷	۲۱۴۰۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای هرمزگان	.	.	-	۲۵۵,۰۰۱	۲۹۰,۰۰۱
۲۸	۲۹۵۰۴۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای همدان	.	.	-	۶۶۰,۰۰۱	۵۰۰,۰۰۱
۲۹	۲۱۹۶۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای یزد	.	.	-	۲۰۰,۰۰۱	۳۵۰,۰۰۱
۳۰	۲۱۹۸۰۰	شرکت سهامی توسعه منابع آب و نیروی ایران	.	.	-	۳,۷۶۸,۹۱۴	۴,۸۱۵,۱۰۳
۳۱	۲۱۴۵۰۰	شرکت سهامی سازمان آب و برق خوزستان	.	.	-	۴,۲۵۳,۰۰۸	۴,۰۶۰,۰۰۷
۳۲	۲۱۹۷۰۰	شرکت مادر تخصصی مدیریت منابع آب ایران	.	.	-	۹,۲۷۲,۳۰۵	۷,۴۳۰,۰۰۰
۳۳	۱۴۳۵۲۰	مؤسسه تحقیقات آب	۱۴۹,۲۰۹	۲۲۵,۳۹۱	۵۱/۱	۱۰۳,۰۰۰	۸۵,۰۰۰
۳۴	۱۴۳۵۰۰	وزارت نیرو	۱,۰۵۳,۴۸۱	۱,۴۸۶,۶۴۵	۴۱/۱	۴,۰۱۳,۵۰۰	۱,۶۵۵,۸۶۱
۳۵	۱۴۳۵۲۲	وزارت نیرو - خرید تضمینی آب استحصالی و پساب تصفیه شده از بخش غیر دولتی	۴,۱۰۰,۰۰۰	.	-۱۰۰	.	.
جمع			۵,۳۰۲,۶۹۰	۱,۷۱۲,۰۳۶	-۶۷/۷	۴۶,۰۸۰,۹۳۵	۴۸,۱۹۱,۶۰۷

مأخذ: لایحه بودجه سال ۱۳۹۹.

۲-۶. اعتبارات شرکت‌های آب و فاضلاب

جدول ۶ اعتبارات هزینه‌ای و تملك‌دارایی‌های سرمایه‌ای شرکت‌های آب و فاضلاب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ و مقایسه آن را با قانون بودجه سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهد. در مجموع اعتبارات تملك‌دارایی‌های سرمایه‌ای شرکت‌های آب و فاضلاب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ نسبت به قانون

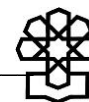
بودجه سال ۱۳۹۸ تغییر ۲/۳- درصدی را داشته است. بیشترین رشد ابتدا مربوط به شرکت آب و فاضلاب لرستان (۸۵/۷ درصد) و سپس مربوط به شرکت آب و فاضلاب شیراز (۵۷/۸ درصد) است. همچنین بیشترین کاهش نیز مربوط به شرکت آب و فاضلاب سمنان (۴۳/۵ درصد) است. شایان ذکر است که هزینه‌های شرکت‌های آب و فاضلاب از محل فروش آب شرب به مشترکین تأمین می‌شود و به همین دلیل اعتبارات هزینه‌ای این شرکت‌ها در لایحه صفر است، البته باید عنوان کرد که به دلیل تفاوت بین قیمت تمام‌شده و فروش آب توسط این شرکت‌ها، آنها عمدتاً زیان‌ده هستند.

جدول ۶. اعتبارات هزینه‌ای و تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای شرکت‌های آب و فاضلاب در

لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ و قانون بودجه سال ۱۳۹۸ (میلیون ریال)

ردیف	شماره طبقه‌بندی	شرکت/دستگاه	هزینه‌ای			تملك‌دارایی‌های سرمایه‌ای		
			مصوب سال ۱۳۹۸	برآورد سال ۱۳۹۹	درصد تغییر	مصوب سال ۱۳۹۸	برآورد سال ۱۳۹۹	درصد تغییر
۱	۲۱۶۴۰۰	شرکت آب و فاضلاب اردبیل	۰	۰	-	۱۶۰,۰۰۰	۲۱۶,۰۰۰	۳۵/۰
۲	۲۱۹۴۸۰	شرکت آب و فاضلاب استان البرز	۰	۰	-	۲۹۵,۰۰۰	۲۴۱,۰۰۰	-۱۸/۳
۳	۲۹۴۸۹۰	شرکت آب و فاضلاب استان خراسان جنوبی - سهامی خاص	۰	۰	-	۱۳۰,۰۱۰	۱۴۰,۰۱۰	۷/۷
۴	۲۹۴۸۸۰	شرکت آب و فاضلاب استان خراسان شمالی - سهامی خاص	۰	۰	-	۱۶۰,۰۰۰	۱۹۰,۰۰۰	۱۸/۸
۵	۲۱۶۷۰۰	شرکت آب و فاضلاب اصفهان	۰	۰	-	۱,۴۹۸,۰۰۰	۹۱۰,۰۰۰	-۳۹/۳
۶	۲۱۷۶۱۰	شرکت آب و فاضلاب اهواز	۰	۰	-	۴۲۲,۸۳۱	۶۴۵,۰۰۰	۵۲/۵
۷	۲۱۸۹۰۰	شرکت آب و فاضلاب ایلام	۰	۰	-	۲۷۵,۰۰۰	۲۲۰,۰۰۰	-۲۰
۸	۲۱۶۸۰۰	شرکت آب و فاضلاب آذربایجان شرقی	۰	۰	-	۷۴۰,۰۰۰	۵۵۸,۶۱۰	-۲۴/۵
۹	۲۱۹۴۷۰	شرکت آب و فاضلاب بروجرد	۰	۰	-	۴۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰	۰/۰
۱۰	۲۱۷۷۰۰	شرکت آب و فاضلاب بوشهر	۰	۰	-	۷۰,۰۰۰	۵۲,۰۰۰	-۲۵/۷
۱۱	۲۱۶۶۰۰	شرکت آب و فاضلاب تهران	۰	۰	-	۱,۸۳۰,۰۱۰	۱,۵۱۸,۰۱۰	۱۷/۰
۱۲	۲۱۷۱۰۰	شرکت آب و فاضلاب چهارمحال بختیاری	۰	۰	-	۴۴۵,۰۰۰	۲۸۰,۰۰۰	-۳۷/۱

ردیف	شماره طبقه‌بندی	شرکت/دستگاه	هزینه‌های			تملك دارایی‌های سرمایه‌ای		
			مصوب سال ۱۳۹۸	برآورد سال ۱۳۹۹	درصد تغییر	مصوب سال ۱۳۹۸	برآورد سال ۱۳۹۹	درصد تغییر
۱۳	۲۱۷۳۰۰	شرکت آب و فاضلاب خراسان رضوی- سهامی خاص	۰	۰	-	۱۹۹,۰۰۰	۱۷۵,۰۰۰	-۱۲/۱
۱۴	۲۱۷۶۰۰	شرکت آب و فاضلاب خوزستان	۰	۰	-	۱,۱۶۶,۰۰۰	۱,۱۰۲,۵۰۰	-۵/۴
۱۵	۲۱۹۱۰۰	شرکت آب و فاضلاب زنجان	۰	۰	-	۳۰۰,۰۰۰	۳۱۶,۰۰۰	۵/۳
۱۶	۲۱۹۳۰۰	شرکت آب و فاضلاب سمنان	۰	۰	-	۲۶۲,۰۰۰	۱۴۸,۰۰۰	-۴۳/۵
۱۷	۲۱۷۸۰۰	شرکت آب و فاضلاب سیستان و بلوچستان	۰	۰	-	۵۶۵,۰۰۰	۷۸۰,۰۰۰	۳۸/۱
۱۸	۲۱۷۵۰۰	شرکت آب و فاضلاب شیراز	۰	۰	-	۲۷۵,۰۰۰	۴۳۴,۰۰۰	۵۷/۸
۱۹	۲۱۷۴۰۰	شرکت آب و فاضلاب فارس	۰	۰	-	۹۲۵,۰۱۰	۵۵۵,۰۱۰	-۴۰
۲۰	۲۱۶۵۱۰	شرکت آب و فاضلاب قزوین	۰	۰	-	۷۰,۰۰۰	۸۷,۴۱۰	۲۴/۹
۲۱	۲۱۹۴۵۰	شرکت آب و فاضلاب قم	۰	۰	-	۱۳۰,۰۰۰	۸۰,۰۰۰	-۳۸/۵
۲۲	۲۱۶۷۵۰	شرکت آب و فاضلاب کاشان	۰	۰	-	۱۵۳,۰۰۰	۱۴۹,۸۰۰	-۲/۱
۲۳	۲۱۸۳۰۰	شرکت آب و فاضلاب کردستان	۰	۰	-	۴۳۰,۰۰۰	۳۷۰,۴۰۰	-۱۳/۹
۲۴	۲۱۸۷۰۰	شرکت آب و فاضلاب کرمان	۰	۰	-	۲۴۹,۰۰۰	۱۶۵,۰۰۰	-۳۳/۷
۲۵	۲۱۷۹۰۰	شرکت آب و فاضلاب کرمانشاه	۰	۰	-	۵۶۷,۰۱۰	۵۰۷,۴۱۰	-۱۰/۵
۲۶	۲۱۹۲۰۰	شرکت آب و فاضلاب کهگیلویه و بویراحمد	۰	۰	-	۴۵۱,۰۰۰	۴۴۰,۰۰۰	-۲/۴
۲۷	۲۱۶۵۳۰	شرکت آب و فاضلاب گلستان	۰	۰	-	۱۶۲,۰۱۰	۲۴۲,۶۱۰	۴۹/۸
۲۸	۲۱۷۲۰۰	شرکت آب و فاضلاب گیلان	۰	۰	-	۸۵۰,۰۱۰	۹۸۸,۰۱۰	۱۶/۲
۲۹	۲۱۸۱۰۰	شرکت آب و فاضلاب لرستان	۰	۰	-	۳۱۵,۰۰۰	۵۸۵,۰۰۰	۸۵/۷
۳۰	۲۱۸۶۰۰	شرکت آب و فاضلاب مازندران	۰	۰	-	۶۴۵,۵۱۰	۷۰۳,۰۱۰	۸/۹
۳۱	۲۱۸۴۰۰	شرکت آب و فاضلاب مرکزی	۰	۰	-	۱۵۰,۰۰۰	۱۳۸,۰۰۰	-۸/۰
۳۲	۲۱۶۲۰۰	شرکت آب و فاضلاب مشهد	۰	۰	-	۴۷۱,۰۰۸	۳۵۰,۰۱۰	-۲۵/۷

تملك دارایی‌های سرمایه‌ای			هزینه‌ای			شرکت/دستگاه	شماره طبقه‌بندی	ردیف
درصد تغییر	برآورد سال ۱۳۹۹	مصوب سال ۱۳۹۸	درصد تغییر	برآورد سال ۱۳۹۹	مصوب سال ۱۳۹۸			
-۱۱/۳	۴۹۶,۵۰۰	۵۶۰,۰۰۰	-	۰	۰	شرکت آب و فاضلاب هرمزگان	۲۱۸۲۰۰	۳۳
-۳۷/۲	۱۳۵,۰۰۰	۲۱۵,۰۰۰	-	۰	۰	شرکت آب و فاضلاب همدان	۲۱۸۸۰۰	۳۴
-۷/۳	۱۱۴,۰۰۰	۱۲۳,۰۰۰	-	۰	۰	شرکت آب و فاضلاب یزد	۲۱۹۴۰۰	۳۵
-۱۲/۷	۴۸۲,۰۰۰	۵۵۲,۰۰۰	-	۰	۰	شرکت آب و فاضلاب آذربایجان غربی	۲۱۶۹۰۰	۳۶
۴/۸	۱۳,۷۹۵,۶۰۰	۱۳,۱۶۵,۵۲۲	-	۰	۰	شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور، مادر تخصصی	۲۱۶۵۰۰	۳۷
-۲/۳	۲۸,۳۵۰,۹۰۰	۲۹,۰۱۶,۹۳۱	-	۰	۰	جمع		

مأخذ: همان.

۷. اظهار نظر کارشناسی و پیشنهادات

جهت‌گیری‌های لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ در بخش آب

با مروری بر احکام و ارقام لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ در بخش آب می‌توان جهت‌گیری‌های اصلی بخش آب را در لایحه به شرح زیر عنوان کرد:

تخصیص از منابع صندوق توسعه ملی برای طرح‌های آبیاری تحت فشار و نوین، طرح‌های آبرسانی روستایی و عشایری و توسعه شبکه‌های آن و طرح‌های پایداری و ارتقای کیفی آب شرب شهرهای پرتنش، تأمین اعتبار لازم به‌منظور تکمیل و بهره‌برداری از برخی از طرح‌های سدسازی، آبرسانی و شبکه‌های آبیاری و زهکشی،

تلاش در جهت تأمین اعتبارات مورد نیاز طرح‌های مصوب سفر مقام معظم رهبری و رئیس‌جمهور، افزایش اعتبارات مربوط به برنامه‌های مهندسی رودخانه‌ها و سواحل، افزایش چشمگیر اعتبارات مربوط به برنامه توسعه منابع آب در حوزه‌های آبریز رودخانه‌های مرزی و مشترک،

افزایش اعتبارات مربوط به خرید تضمینی آب استحصالی و پساب تصفیه شده از بخش غیردولتی، کاهش نسبی (انقباضی بودن) اعتبارات مربوط به سایر برنامه‌های بخش آب.

جدول ۷ میزان اعتبارات بخش آب بر حسب نوع طرح‌ها را در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ و درصد تغییر آنها را نسبت به اعتبار مصوب سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهد.

جدول ۷. میزان اعتبارات بخش آب بر حسب نوع طرح‌ها در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹

عنوان	اعتبار سال ۱۳۹۸	اعتبار پیشنهادی لایحه سال ۱۳۹۹	درصد رشد
طرح‌های آبرسانی	۱۸,۶۱۸,۵۰۰	۱۷,۳۳۱,۰۰۰	-۷
ساختمان سدها و سازه‌های انتقال	۱۴,۸۰۱,۷۶۶	۱۲,۴۴۹,۰۷۶	-۱۶
ساختمان شبکه‌های آبیاری و زهکشی	۳,۷۲۲,۸۳۳	۳,۸۳۴,۵۲۶	۳
طرح‌های حاکمیتی کنترل سیلاب، ساماندهی و لایروبی رودخانه‌ها و تعادل بخشی	۶,۷۵۱,۰۰۱	۸,۸۴۵,۰۰۰	۳۱
اجرای طرح‌های مهار و تنظیم آب‌های مرزی (از پیوست شماره ۱)	۴۱۰,۰۲۸	۸,۲۹۰,۰۰۵	۱۹۲۲
اجرای طرح‌های مهار و تنظیم آب‌های مرزی (از ردیف متفرقه)	-	۱۱,۰۰۰,۰۰۰	-
طرح‌های پژوهشی	۴۶۳,۰۰۰	۴۰۵,۰۰۰	-۱۳

مأخذ: همان.

تخصیص اعتبارات از منابع صندوق توسعه ملی برای بخش آب

همان‌گونه که در بند «ه» تبصره «۴» ماده واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ ذکر شده است، مبلغ ۳۵۰ میلیون یورو از منابع صندوق توسعه ملی به طرح‌های بخش آب و آب و فاضلاب اختصاص داده شده است (جدول ۸). شایان ذکر است که تخصیص از منابع صندوق توسعه ملی برای موضوع طرح‌های آبیاری تحت فشار و نوین برای چندمین سال متوالی است که صورت می‌گیرد که در بخش بعد مورد تحلیل کارشناسی قرار می‌گیرد.

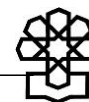
جدول ۸. میزان و موارد تخصیص از منابع صندوق توسعه ملی برای بخش آب

عنوان	مبلغ اختصاص داده شده
طرح‌های آبیاری تحت فشار و نوین	تا سقف ۱۵۰ میلیون یورو
طرح‌های آبرسانی روستایی و عشایری و توسعه شبکه‌های آن	تا سقف ۱۵۰ میلیون یورو
پایداری و ارتقای کیفی آب شرب شهرهای پرتنش	تا سقف ۵۰ میلیون یورو

مأخذ: همان.

موضوع طرح‌های آبیاری تحت فشار و نوین و اعتبارات مربوطه

اعتبارات تخصیص یافته در سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۸ برای سامانه‌های نوین آبیاری رقمی حدود ۷۰,۰۰۰ میلیارد ریال بوده است. اعتبارات مذکور عمدتاً صرف سامانه‌های آبیاری تحت فشار شده است و محل‌های تأمین آن نیز از سه محل درآمد عمومی، سایر ردیف‌ها در قوانین بودجه سالیانه و اعتبارات تخصیص یافته از صندوق توسعه ملی است. نکته مهم قابل ذکر این است که براساس برخی مواد

قانونی برنامه‌های توسعه، که در بخش قبل اشاره شد، سهم چشمگیری از این اعتبارات به صورت بلاعوض به مردم پرداخت شده است.

از اوایل دهه ۱۳۹۰ مراجع معتبر داخلی و خارجی نسبت به کارکرد سامانه‌های نوین آبیاری در صرفه‌جویی واقعی آب کشاورزی دچار تردید شدند. از طرفی نیز تبعات توسعه آنها را در افزایش مصرف آب و سطح زیرکشت و تغییرالگوی به سمت گیاهان پرمصرف (به‌خصوص باغی) هشدار داده شد. همچنین این مطالعات عموماً نشان داد که توسعه این گونه سامانه‌های آبیاری، در واقعیت امر، مصرف آب را بالا برده و یا تأثیری بر مصرف آب نداشته است. همچنین، بهره‌وری آب در واحد آب مصرفی نیز کم‌وبیش ثابت باقی مانده است. استفاده از روش‌های نوین آبیاری در غیاب کنترل تخصیص آب (مانند نصب کنتورهای هوشمند)، معمولاً شرایط را بدتر خواهد کرد و سبب می‌شود تا مصرف آب در واحد سطح بالا رود، سطح زیرکشت افزایش یابد، کشاورزان ترغیب شوند تا آب را بیشتر و از منابع آب زیرزمینی عمیق‌تری برداشت کنند؛ نتیجه‌ای که کنترل دسترسی به آب، باید مقدم بر به‌کارگیری روش‌های پیشرفته آبیاری باشد. به همین ترتیب از منظر بهره‌وری آب، این سامانه تفاوت چندانی با آبیاری سطحی ندارد (چنانچه مبنا مصرف واقعی آب باشد، نه برداشت آب). همچنین در توسعه این سامانه‌ها، باید توجه کرد که پیش‌نیازهایی لازم است که مهم‌ترین آنها عبارتند از: امکان مدیریت تخصیص، کنترل افزایش سطح و تغییر الگوی کشت. بدون چنین زیرساخت‌هایی، گزارش‌ها و مشاهده‌ها نشان می‌دهد که توسعه این سامانه‌ها حتی می‌تواند منجر به افزایش مصرف آب نیز شود. یک مصداق مهم در تأیید موارد فوق نیز، عدم بهبود بیلان منفی آب کشور و تراز منفی منابع آب زیرزمینی در طول تمام برنامه‌های توسعه کشور است. توضیح بیشتر اینکه بررسی روند افت منابع آب زیرزمینی به استناد آمار موجود، گویای عدم تأثیر آنها در تحقق اهداف برنامه‌های توسعه برای جبران کسری بیلان منفی کشور بوده است. بدین ترتیب با توجه به مطالب عنوان شده، کاملاً ضروری است تا سیاست‌های صرفه‌جویی آب، تخصیص بودجه‌های عمومی و یارانه‌های مربوط بازننگری اساسی شوند و نهایتاً رویکردهای جدیدی برای جبران کسری مخازن آب زیرزمینی و حفظ پایداری سرزمین مورد توجه قرار گیرند.

موضوع برنامه توسعه منابع آب در حوزه‌های آبریز رودخانه‌های مرزی و مشترک

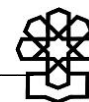
به دلیل اهمیت منابع آب مرزی و مشترک از مناظر مختلف سیاسی، اقتصادی و امنیتی، مهار و تنظیم این آب‌ها از سال‌های قبل در دستور کار دولت قرار گرفته است. بر این اساس درخواست دولت برای این موضوع به مقام معظم رهبری تقدیم شده است. پیرو درخواست مذکور و موافقت مقام معظم رهبری، مبلغ ۸ میلیارد دلار تسهیلات ارزی از محل منابع صندوق توسعه ملی با تضمین دولت و بازپرداخت ۶ ساله پس از دو سال تنفس در اختیار دولت قرار گرفت. طرح‌های مذکور شامل سدها،

تأمین آب و شبکه‌های آبیاری و زهکشی اصلی (تعهدات وزارت نیرو) و همچنین مزارع و شبکه‌های آبیاری و زهکشی فرعی (تعهدات جهاد کشاورزی) است. تا نیمه اول سال ۱۳۹۸ با هزینه‌کرد تمام تسهیلات مربوطه (۲۴۸،۰۳۷ میلیارد ریال) پیشرفت فیزیکی ۷۹ درصد حاصل شده است. باید توجه داشت که هم‌اکنون حجم عظیمی از سرمایه و اعتبارات در طرح‌های مرزی بخش آب منتفع از تسهیلات صندوق توسعه ملی معطل مانده است و با توجه به اینکه تمام اعتبار اولیه در نظر گرفته شده برای این امر هزینه شده است، در حال حاضر ادامه کار ممکن نیست. براساس تخمین سازمان برنامه و بودجه کشور اعتبار اضافی ۱۱۳،۰۰۰ میلیارد ریال (۹۹،۰۰۰ میلیارد ریال برای تعهدات وزارت نیرو و ۱۴،۰۰۰ میلیارد ریال برای تعهدات وزارت جهاد کشاورزی) مورد نیاز است. این موضوع بدان معناست که ۸۰ درصد پیشرفت فیزیکی مجموع طرح‌ها با اعتبار ۲۴۸،۰۳۷ میلیارد ریال به انجام رسیده است و برای ۲۰ درصد باقی‌مانده اعتبار ۱۱۳،۰۰۰ میلیارد ریال لازم است.

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ علاوه بر تأمین اعتبارات طرح‌های مرزی از محل اعتبارات منابع عمومی (۸۲۹۰ میلیارد ریال)، مبلغ ۱۱۰۰۰ میلیارد ریال از محل ردیف متفرقه ۷۱-۵۵۰۰۰۰۰ جدول شماره ۹ لایحه بودجه جهت اجرای طرح‌های مهار و تنظیم آب‌های مرزی و احداث شبکه‌های آبیاری و زهکشی متناظر اعتبار لحاظ شده است. در کنار جنبه‌های مثبت طرح‌های مرزی از جمله پیشرفت فیزیکی نسبی قابل قبول طرح‌ها و توجیه‌پذیری اقتصادی طرح‌ها در کنار مسائل دیپلماسی آب و امنیت، برخی از چالش‌های مهم مرتبط با این طرح‌ها باید مورد توجه مسئولان و سیاستگذاران قرار گیرد. این چالش‌ها عبارتند از: ابهام در بازگشت ۳۰ درصدی اصل و سود تسهیلات از محل طرح‌ها، تغییر و تعدیل هدفگذاری طرح‌ها نسبت به درخواست اولیه، عدم بودجه‌ریزی کامل مبتنی بر عملکرد، عدم تجهیز و نوسازی اراضی آبخیزداری، عدم تعیین تکلیف نظام بهره‌برداران و ایجاد تشکلهای آبران، عدم هماهنگی بین احداث شبکه‌های اصلی و فرعی آبیاری و زهکشی، تبعات تخصیص آب برای بخش کشاورزی و افزایش سطح زیرکشت، اثر طرح‌ها بر منابع آب زیرزمینی، اثربخشی روش‌های نوین آبیاری در صرفه‌جویی آب، استهلاک تأسیسات در صورت عدم بهره‌برداری و لزوم تأمین مابقی اعتبارات مورد نیاز برای تکمیل و راه‌اندازی طرح‌ها. لذا تأمین اعتبار مرتبط با این طرح‌ها از هر منبع و به خصوص از منابع صندوق توسعه ملی باید با توجه به عملکرد اعتباراتی که تاکنون هزینه شده است، صورت گیرد.

موضوع حق‌النظاره منابع آب زیرزمینی (تبصره «۸» بند «ه»)

تا اوایل دهه ۱۳۸۰ تعداد چاه‌های کشور کمتر از ۳۰۰ هزار حلقه بوده است، ولی براساس رویکرد و سیاست‌های توسعه‌ای با گذشت ۲۵ سال تعداد چاه‌های بهره‌برداری در حدود ۶۵ درصد افزایش داشته که این امر منجر به افزایش حجم پروانه‌های صادره به حدود ۵۰ میلیارد مترمکعب شده است. به‌رغم

افزایش تعداد چاه‌های مجاز و غیرمجاز به دلیل محدودیت پتانسیل آبخوان، میزان برداشت نسبت به سال‌های قبل بیشتر نشده و در دامنه ثابت باقی مانده و اخیراً با کاهش برداشت نیز همراه بوده است که این موضوع در حقیقت حکایت از فرسوده و ناتوان شدن این سرمایه ملی دارد. منابع آب زیرزمینی حدود ۵۷ درصد از نیاز آب شرب شهری، ۸۳ درصد از نیاز آب شرب روستایی و ۵۲ درصد از آب کشاورزی کشور و در مجموع ۵۵ درصد از کل نیاز بخش‌های مختلف کشور را تأمین می‌کنند. در نتیجه ادامه وضع موجود تبعاتی بسیار منفی و جبران‌ناپذیر را برای کشور در پی خواهد داشت و در نهایت امنیت ملی را تحت‌الشعاع قرار خواهد داد. قابل ذکر است که روند تخریب منابع آب زیرزمینی از سال ۱۳۶۱ شروع شده و هیچ‌یک از برنامه‌های توسعه پنج‌ساله در بهبود این وضعیت موفق نبوده‌اند. بررسی کارشناسی قوانین مرتبط با منابع آب زیرزمینی آشکار می‌سازد که قوانین موضوعه تصویب شده اخیر نه تنها در بهبود وضعیت نقش نداشته‌اند، بلکه به نوعی خود باعث تشدید وضعیت نامطلوب شده‌اند. در سال ۱۳۸۳ با تصویب قانون تأمین منابع مالی برای جبران خسارات ناشی از خشکسالی و یا سرمازدگی و به استناد ماده (۳) آن، از ابتدای سال ۱۳۸۴ دریافت هرگونه وجه (به‌عنوان حق‌النظاره آب) از فعالیت‌های بخش کشاورزی و دامداری در شرایطی که تنها مکانیزه نبوده، بلکه با روش سنتی و با مصرف بالای مصرف آب بهره‌برداری می‌شوند، ممنوع شده است. این موضوع خود سبب بی‌انگیزگی بهره‌برداران برای اصلاح روش‌های بهره‌برداری و بهینه‌سازی مصرف آب، که قانونگذار در قریب ۶۰ سال قانونگذاری گذشته تلاش برای آماده‌سازی بسترهای لازم در این خصوص داشته، را سبب شده است، به طوری که در مقررات و قوانین قبلی، تعیین آب‌بها و عوارض (حق‌النظاره) آب کشاورزی براساس قیمت تمام شده آب صورت می‌گرفت که پس از چندین نوبت تغییر، آب‌بهای کشاورزی که تا پیش از آن به صورت سالیانه از مصرف‌کننده دریافت می‌شد، براساس درصدی از ارزش محصول کاشته شده محاسبه می‌شد. ولی در نهایت ماده (۳) قانون تأمین منابع مالی برای جبران خسارات ناشی از خشکسالی و یا سرمازدگی، موجب رایگان شدن برداشت از منابع آب زیرزمینی شد. از جمله پیامدهای قانون حذف حق‌النظاره می‌توان به بی‌توجهی به ارزش آب و نادیده گرفتن اهمیت خدمات و آثار اقتصادی آن، تضعیف نظارت سالیانه بر چاه‌ها، نادیده گرفتن عدالت اقتصادی و اجتماعی، حذف مشارکت بهره‌برداران در مدیریت آب و حفظ آب مصرفی و عدم مطالبه نظارت قوی بر منابع آب و تضعیف مسئولیت‌پذیری بهره‌برداران اشاره کرد. زیرا عدم اخذ هرگونه وجه از بهره‌برداران کشاورزی، موجب بالا رفتن تقاضا و بهره‌برداری بی‌رویه (اضافه برداشت چاه‌های مجاز) با افزایش در سطوح زیرکشت و تعداد چاه‌های غیرمجاز شد و همچنین به تبع آن سازگار نشدن بهره‌برداران با شرایط اقلیمی و عدم توجه آنها به توصیه‌های کارگزاران دولتی مبنی بر رعایت برداشت متناسب با توان آبخوان‌ها را نیز فراهم ساخت.

با توجه به توضیحات فوق، موضوع بند «ه» تبصره «۸» لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ مبنی بر

دریافت حداکثر مبلغ ۲۰۰ ریال به ازای هر مترمکعب از مصرف‌کنندگان کشاورزی منابع آب زیرزمینی با توجه به شرایط اقتصادی و اقلیمی مناطق مختلف کشور، گامی مثبت و قابل تأیید در جهت اصلاح وضعیت نامطلوب موجود منابع آب زیرزمینی است.

پیشنهادها

جدول ۱۰ پیشنهادهای اصلاحی و جدید مربوط به تبصره‌های ماده‌واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کشور در بخش آب را به همراه دلایل کارشناسی مربوطه نشان می‌دهد.

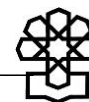
جدول ۹. پیشنهادهای مربوط به تبصره‌های ماده‌واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۹

دلایل کارشناسی	پیشنهادهای (اصلاحی، حذف و الحاقی)	تبصره لایحه بودجه سال ۱۳۹۹
همان‌طور که در بخش‌های قبل تشریح شد بررسی برنامه‌های گذشته نشان می‌دهد که توسعه سامانه‌های آبیاری تحت فشار از مهم‌ترین اقدام‌هایی است که برای جبران بیلان آبی منفی، مقابله با خشکسالی، احیای تالاب‌های افزایش بهره‌وری و غیره در دستور کار دولت بوده است. این امر در قانون برنامه توسعه ششم توسعه (ماده ۳۵) بند «ب» نیز مجدداً مورد تأکید قرار گرفته است. اما مراجع معتبر ملی و جهانی، نسبت به کارکرد این سامانه‌ها تردید جدی دارند که، حتی در صورت عدم رعایت ملزومات آنها، مشابه هر فناوری دیگر، می‌تواند آثار عکس مانند افزایش مصرف آب و تخریب محیط زیست را به دنبال داشته باشد. این موضوع بارها توسط مرکز پژوهش‌ها گوشزد شده است. از طرف دیگر حجم قابل توجهی از طرح‌های اجرا شده آبیاری تحت فشار و نوین مشکل تأمین آب و زیرساخت‌های مربوطه را دارند و پرواضح است که قبل از گسترش سطح زیرکشت جدید این نوع طرح‌ها باید تمام طرح‌های قبلی، کاملاً اجرایی شوند.	تبصره «۴» بند «ه» - اختصاص ۱۵۰ و ۵۰ میلیون یورو از منابع سال ۱۳۹۹ صندوق توسعه ملی به ترتیب برای طرح‌های آبیاری تحت فشار و نوین و ارتقای آبیاری تحت فشار و نوین و ارتقای کیفیت آب شرب شهرهای پرتنش	

دلایل کارشناسی	پیشنهادهای (اصلاحی، حذف و الحاقی)	تبصره لایحه بودجه سال ۱۳۹۹
<p>با توجه به تلفیق شرکت‌های آب و فاضلاب شهری و روستایی براساس مصوبه اخیر دولت، لازم است که عبارت اصلاحی اضافه شود.</p>	<p>تبصره «۶» بند «ب» - وزارت نیرو از طریق شرکت‌های آبفای شهری سراسر کشور مکلف است علاوه بر دریافت نرخ آب‌بهای شهری، به ازای هر مترمکعب فروش آب شرب، مبلغ دویست (۲۰۰) ریال از مشترکان آب دریافت و به خزانه‌داری کل کشور واریز کند. صددرصد (۱۰۰٪) وجوه دریافتی تا سقف نهصد و شصت و پنج میلیارد (۹۶۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از محل حساب مذکور در ردیف معین در بودجه شرکت مزبور صرفاً جهت آبرسانی شرب روستایی و عشایری اختصاص می‌یابد. بیست درصد (۲۰٪) اعتبار مذکور برای آبرسانی شرب عشایری و هشتاد درصد (۸۰٪) برای آبرسانی شرب روستایی براساس شاخص جمعیت و کمبود آب شرب سالم بین استان‌های کشور در مقاطع سه‌ماهه از طریق شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور توزیع می‌شود تا پس از مبادله موافقتنامه بین سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها و شرکت‌های آب و فاضلاب روستایی استان‌ها و یا سازمان امور عشایر ایران هزینه شود. وجوه فوق مشمول مالیات به نرخ صفر است.</p>	<p>تبصره «۶» بند «ب» - وزارت نیرو از طریق شرکت‌های آبفای شهری سراسر کشور مکلف است علاوه بر دریافت نرخ آب‌بهای شهری، به ازای هر مترمکعب فروش آب شرب، مبلغ دویست (۲۰۰) ریال از مشترکان آب دریافت و به خزانه‌داری کل کشور واریز کند. صددرصد (۱۰۰٪) وجوه دریافتی تا سقف نهصد و شصت و پنج میلیارد (۹۶۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از محل حساب مذکور در ردیف معین در بودجه شرکت مزبور صرفاً جهت آبرسانی شرب روستایی و عشایری اختصاص می‌یابد. بیست درصد (۲۰٪) اعتبار مذکور برای آبرسانی شرب عشایری و هشتاد درصد (۸۰٪) برای آبرسانی شرب روستایی براساس شاخص جمعیت و کمبود آب شرب سالم بین استان‌های کشور در مقاطع سه‌ماهه از طریق شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور توزیع می‌شود تا پس از مبادله موافقتنامه بین سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها و شرکت‌های آب و فاضلاب روستایی استان‌ها و یا سازمان امور عشایر ایران هزینه شود. وجوه فوق مشمول مالیات به نرخ صفر است.</p>
<p>با توجه به توضیحات ارائه شده در بخش‌های قبل و لزوم تأمین اعتبارات مطمئن برای تهیه دستگاه‌های اندازه‌گیری و کنتورهای هوشمند، لازم است که اعتبارات مربوط به نصب کنتورهای هوشمند از محل‌های مطمئن و قابل تأمین انجام گیرد.</p>	<p>تبصره «۸» بند «الف» - در راستای اجرای بند «ب» ماده (۳۵) قانون ششم توسعه و اصلاحات بعدی آن، دولت مجاز است اعتبارات مورد نیاز را از محل طرح‌های ذیل برنامه‌های ۱۳۰۶۰۱۲۰۰۰ و ۱۳۰۷۰۰۲۰۰۰ به‌عنوان سهم کمک بلاعوض دولت هزینه کند. سهم باقی‌مانده به‌عنوان سهم بهره‌برداران به‌صورت نقدی یا تأمین کارگر و تأمین مصالح یا کارکرد وسایل راهسازی و نقلیه و یا نصب کنتورهای هوشمند بر روی چاه‌های دارای پروانه بهره‌برداری قابل پذیرش است.</p>	<p>تبصره «۸» بند «الف» - در راستای اجرای بند «ب» ماده (۳۵) قانون ششم توسعه و اصلاحات بعدی آن، دولت مجاز است اعتبارات مورد نیاز را از محل طرح‌های ذیل برنامه‌های ۱۳۰۶۰۱۲۰۰۰ و ۱۳۰۷۰۰۲۰۰۰ به‌عنوان سهم کمک بلاعوض دولت هزینه کند. سهم باقی‌مانده به‌عنوان سهم بهره‌برداران به‌صورت نقدی یا تأمین کارگر و تأمین مصالح یا کارکرد وسایل راهسازی و نقلیه و یا نصب کنتورهای هوشمند بر روی چاه‌های دارای پروانه بهره‌برداری قابل پذیرش است.</p>

دلایل کارشناسی	پیشنهاد‌های (اصلاحی، حذف و الحاقی)	تبصره لایحه بودجه سال ۱۳۹۹
	<p>در این طرح‌ها، اعتبارات لازم برای نصب کنتورهای هوشمند بر روی چاه‌های دارای پروانه بهره‌برداری از محل مبالغ پرداختی از سهم دولت برای توسعه روش‌های آبیاری نوین کسر می‌شود.</p>	
<p>با توجه به اهمیت نصب ابزارهای اندازه‌گیری و کنتورهای هوشمند و همچنین اهمیت تشکلهای آب‌بران و نظام‌های بهره‌برداری و لزوم خرج‌کرد منابع هر استان از این محل در همان استان، موارد اصلاحی پیشنهاد می‌شود.</p>	<p>تبصره «۸ - ه» - در اجرای بند «ب» ماده (۳۳) قانون توزیع عادلانه آب، حفظ و صیانت از آبخوان‌های کشور و افزایش اطمینان‌پذیری تأمین آب برای مصارف مختلف در بخش‌های شرب، صنعت و کشاورزی، شرکت‌های آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان مکلفند با توجه به شرایط اقتصادی و اقلیمی مناطق مختلف کشور از مصرف‌کنندگان آب کشاورزی براساس پروانه بهره‌برداری آنها به ازای هر متر مکعب برداشت آب از آبخوان‌ها، حداکثر معادل دویست (۲۰۰) ریال دریافت و به ردیف شماره ۱۶۰۱۱۲ جدول شماره ۵ این قانون نزد خزانه‌داری کل کشور واریز نمایند. معادل مبلغ واریزی پس از مبادله موافقتنامه از محل ردیف ۵۲-۵۳۰۰۰۰ جدول شماره ۹ این قانون برای تحقق اهداف برنامه‌های تعادل‌بخشی و بهبود بهره‌برداری آب در اختیار سازمان مدیریت منابع آب ایران قرار می‌گیرد. آیین‌نامه اجرایی این بند توسط وزارتخانه‌های نیرو و جهاد کشاورزی و سازمان برنامه و بودجه کشور به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.</p> <p>تبصره «۸ - ه» - در اجرای بند «ب» ماده (۳۳) قانون توزیع عادلانه آب، حفظ و صیانت از آبخوان‌های کشور و افزایش اطمینان‌پذیری تأمین آب برای مصارف مختلف در بخش‌های شرب، صنعت و کشاورزی، شرکت‌های آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان مکلفند با توجه به شرایط اقتصادی و اقلیمی مناطق مختلف کشور از مصرف‌کنندگان آب کشاورزی براساس پروانه بهره‌برداری آنها به ازای هر متر مکعب برداشت آب از آبخوان‌ها، حداکثر معادل دویست (۲۰۰) ریال دریافت و به ردیف شماره ۱۶۰۱۱۲ جدول شماره ۵ این قانون نزد خزانه‌داری کل کشور واریز نمایند. معادل مبلغ واریزی پس از مبادله موافقتنامه از محل ردیف ۵۲-۵۳۰۰۰۰ جدول شماره ۹ این قانون برای تحقق اهداف برنامه‌های تعادل‌بخشی و بهبود بهره‌برداری آب در اختیار سازمان مدیریت منابع آب ایران قرار می‌گیرد. آیین‌نامه اجرایی این بند توسط وزارتخانه‌های نیرو و جهاد کشاورزی و سازمان برنامه و بودجه کشور به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.</p> <p>میرسد. دستگاه‌های اجرایی مکلفند که درآمدهای اکتسابی از هر استان را در همان استان و برای موارد تعیین شده هزینه نمایند.</p>	<p>تبصره «۸ - ه» - در اجرای بند «ب» ماده (۳۳) قانون توزیع عادلانه آب، حفظ و صیانت از آبخوان‌های کشور و افزایش اطمینان‌پذیری تأمین آب برای مصارف مختلف در بخش‌های شرب، صنعت و کشاورزی، شرکت‌های آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان مکلفند با توجه به شرایط اقتصادی و اقلیمی مناطق مختلف کشور از مصرف‌کنندگان آب کشاورزی براساس پروانه بهره‌برداری آنها به ازای هر متر مکعب برداشت آب از آبخوان‌ها، حداکثر معادل دویست (۲۰۰) ریال دریافت و به ردیف شماره ۱۶۰۱۱۲ جدول شماره ۵ این قانون نزد خزانه‌داری کل کشور واریز نمایند. معادل مبلغ واریزی پس از مبادله موافقتنامه از محل ردیف ۵۲-۵۳۰۰۰۰ جدول شماره ۹ این قانون برای تحقق اهداف برنامه‌های تعادل‌بخشی و بهبود بهره‌برداری آب در اختیار سازمان مدیریت منابع آب ایران قرار می‌گیرد. آیین‌نامه اجرایی این بند توسط وزارتخانه‌های نیرو و جهاد کشاورزی و سازمان برنامه و بودجه کشور به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.</p>

نتیجه گیری

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ اعتبارات فصل منابع آب ۷/۳ درصد مجموع اعتبارات عمرانی ملی کشور را تشکیل می‌دهد. جدول ۱۱ درصد مذکور را برای مجموع سال‌های برنامه چهارم و پنجم توسعه و سال‌های مختلف برنامه ششم توسعه نشان می‌دهد. همان‌طور که این جدول نشان می‌دهد، درصد اعتبارات مذکور در طول سال‌های برنامه ششم توسعه نسبتاً مشابه بوده، ولی با توجه به حجم سرمایه زیاد مورد نیاز طرح‌های بخش آب و تعدد طرح‌های نیمه‌تمام این بخش، کفایت این طرح‌ها را نمی‌کند. اعتبارات فصل منابع آب در قوانین بودجه سنواتی طی سال‌های برنامه‌های چهارم و پنجم توسعه درصد بیشتری از مجموع اعتبارات عمرانی ملی کشور را تشکیل می‌دهد که به دلیل شرایط نامساعد اقتصادی کشور درصد مذکور در طول سال‌های برنامه ششم توسعه تقلیل یافته است.

جدول ۱۰. مقایسه اعتبارات فصل منابع آب در قوانین بودجه سنواتی در سال‌های مختلف

(میلیارد ریال)

ردیف	برنامه	سال	مجموع اعتبارات عمرانی ملی کشور	
			مصوب	اعتبار فصل منابع آب قانون بودجه سنواتی
۱	مجموع برنامه چهارم		۱۰۳۰،۰۰۰	۱۳۷،۰۰۰
۲	مجموع برنامه پنجم		۲،۵۲۰،۰۰۰	۲۵۹،۰۰۰
۳	برنامه ششم	۱۳۹۶	۷۱۴،۰۰۰	۵۱،۰۰۰
۴		۱۳۹۷	۶۲۰،۰۰۰	۳۷،۰۰۰
۵		۱۳۹۸	۶۶۹،۰۰۰	۴۹،۰۰۰
۶		۱۳۹۹	۷۰۴،۰۰۰	۵۱،۰۰۰

مأخذ: وزارت نیرو، ۱۳۹۸.

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹، مشابه سایر بودجه‌های سنواتی اعتبارات بخش آب (شامل فصل منابع آب و فصل آب و فاضلاب) از رقم بالای اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای برخوردار است. مجموع اعتبارات مذکور در لایحه برای بخش آب بالغ بر ۷۴،۳۶۱،۱۰۷ میلیون ریال است. موارد مهم قابل نتیجه‌گیری گزارش را می‌توان به شرح زیر بیان کرد:

- تغییر ۱۰۰- و ۴/۳ درصدی به ترتیب اعتبارات هزینه‌ای و تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای فصل منابع آب مندرج در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ نسبت به رقم مصوب قانون بودجه ۱۳۹۸،
- تغییر ۳/۲- درصدی اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای فصل آب و فاضلاب مندرج در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ نسبت به رقم مصوب قانون بودجه ۱۳۹۸،

- تخصیص مبلغ ۳۵۰ میلیون یورو از منابع صندوق توسعه ملی به طرح‌های بخش آب و آب و فاضلاب برای طرح‌های آبیاری تحت فشار و نوین (۱۵۰ میلیون یورو)، طرح‌های آبرسانی روستایی و عشایری و توسعه شبکه‌های آن (۱۵۰ میلیون یورو) و پایداری و ارتقای کیفی آب شرب شهرهای پرتنش (۵۰ میلیون یورو)،
- افزایش چشمگیر اعتبارات مربوط به برنامه مهندسی رودخانه‌ها و سواحل، برنامه توسعه منابع آب در حوضه‌های آبریز رودخانه‌های مرزی و مشترک و خرید تضمینی آب استحصالی و پساب تصفیه شده از بخش غیر دولتی (از محل پرداختی دولت به بخش آب (یارانه) به دلیل مابه‌التفاوت قیمت فروش و قیمت تمام شده آب)،
- عملکرد ۷۸ درصدی اعتبارات بخش آب در ۹ ماهه اول سال ۱۳۹۸،
- افزایش متوسط ۴/۶ درصدی اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای شرکت‌های سهامی آب منطقه‌ای و دستگاه‌های مرتبط با وزارت نیرو و کاهش متوسط ۲/۳ درصدی اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای شرکت‌های آب و فاضلاب در لایحه نسبت به رقم مصوب قانون سال ۱۳۹۸،
- گام مثبت و قابل تأیید در جهت برقراری مجدد حق‌النظاره منابع آب زیرزمینی،
- لزوم توجه به اثربخشی طرح‌های آبیاری تحت فشار و نوین در صرفه‌جویی واقعی آب و همچنین حجم طرح‌های آبیاری تحت فشار معطل تأمین آب در تخصیص اعتبارات مربوطه،
- حذف اعتبارات تخصیص یافته برای طرح‌های آبیاری تحت فشار و نوین از منابع صندوق توسعه ملی و انتقال آن به طرح‌های پایداری و ارتقای کیفی آب شرب شهرهای پرتنش،
- لزوم شفافیت در عملکرد اعتبارات تخصیص یافته سال‌های قبل برای برنامه توسعه منابع آب در حوزه‌های آبریز رودخانه‌های مرزی و مشترک،
- لزوم تأمین اعتبارات مطمئن و قابل حصول برای ابزارهای اندازه‌گیری و کنتورهای هوشمند در طرح‌های آبیاری تحت فشار و نوین.

منابع و مأخذ

۱. لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور.
۲. قانون بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور.
۳. قانون برنامه پنجساله ششم توسعه
۴. وزارت نیرو، ۱۳۹۸، گزارش عملکرد (تخصیص) بودجه سال ۱۳۹۸ امور آب.
۵. شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور، سال ۱۳۹۸، گزارش عملکرد (تخصیص) بودجه سال ۱۳۹۸ آب و فاضلاب.

شماره مسلسل: ۱۶۸۱۵

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور ۲۶. بخش آب

نام دفتر: مطالعات زیربنایی (گروه آب و محیط زیست)

تهیه و تدوین: مهدی مظاهری، نرجس‌السادات عبدالمنافی

مدیر مطالعه: جمال محمدولی سامانی

ناظران علمی: حسین افشین، محمدتقی فیاضی

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. لایحه

۲. بودجه

۳. قانون

۴. آب

تاریخ انتشار: ۱۳۹۸/۱۰/۸